

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

С Т А Н О В И Щ Е

От: проф. д. н. Ивайло Христов УНСС, катедра „Медии и обществени комуникации“, научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство“

*Относно: конкурс за **професор** по професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност „Икономика и управление (Управленско консултиране в туризма)“, въз основа на обявен конкурс в Д.В., бр. 71 от 27.08.2021 г. и съгласно Заповед № 261/08.02.2021 г. на Ректора на УНСС*

1. Информация за конкурса

Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед 3058/26.10.2021 г. на Ректора на УНСС, за обявен конкурс за нуждите на катедра „Икономика на туризма“, факултет Икономика на инфраструктурата“ на УНСС съгласно Решение на АС №4/07.07.2021 г.

2. Кратка информация за кандидатите в конкурса

В обявения конкурс е подал документи един кандидат - доц. д-р Мариана Кирилова Янева от УНСС.

От професионалната автобиография на доц. Янева могат да се открият някои конкурентни предимства, които тя има като специалист и учен в областта на туристическия бизнес, а именно нейната експертиза като Експерт в Народното Събрание, в Комисията по Икономическа политика и туризъм. (през 2015 г.), като член на Междуведомствен съвет за кадрите в туризма (МСКТ) към Министерство на туризма, и като член на Комисия за придобиване на национален сертификат за екскурзовод към Министерството на туризма, както и участието ѝ в Консултативния съвет към министъра на туризма, създаден октомври 2020 г.

3.Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

3.1.Изпълнение на количествените изисквания

От представените публикации по-значими са монографиите ѝ: Управленско консултиране при популяризиране на пакетни продукти на туроператори (2020) – хабилитационен труд; Приложни аспекти на управленското консултиране в туроператорския бизнес (2016); Хармонизиране качеството на продукта на туристическите агенции в България с европейските добри практики (2011) в колектив.

Тя представя и участия с отделни глави и в други осем монографии.

От останалата ѝ публикационна активност според представените от нея справки, доц. Янева има две студии на английски език и 26 статии, в първични и вторични научни бази данни, както и такива с редколегия. Публикацията ѝ в Journal of Balkan Ecology (2019, Web of Science) е „Establishing Business Identification of Regions for Sustainability in Tourism“, а другата в списание „Economic Studies“ (2020, Scopus) е „Developing a Methodology for Tourism Region Management“.

Тя участва и в различни научни форуми в България и в чужбина. В тази връзка кандидатът в конкурса има 21 участия, от които 15 в България и 6 в чужбина.

По отношение на научно-изследователските проекти, тя ръководи 4 такива университетски, както и участва като експерт в 1 национален и 3 международни.

Изключително впечатление прави научното ѝ ръководство на общо 13 докторанти, 5 от които вече успешно защитили.

Доц. д-р Мариана Янева отговаря на изискванията за заемане на академична длъжност „професор“ съгласно Закона за развитие на академичния състав в Република България (чл. 29). По отношение на изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ кандидатът има 1579 точки, което значително надвишава изискуемите. В изпълнението на допълнителните количествени изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“ на УНСС, кандидатът има 1445 точки, като изискуеми са 420.

3.2.Изпълнение на качествените изисквания

Доц. Янева е рецензент на редица докторски дисертации, като има 28 участия в научни журита в различни университети в страната: 16 - УНСС; 1 - НБУ; 6 - ЮЗУ; 2 - СУ; 2 - СА Свищов; 1 - МВБУ, от които с 12 рецензии и 16 становища.

Била е и гост-преподавател и гост-изследовател в Université Littoral Côte d'Opale (ULCO), Дункерк, Франция, в съвместна магистърска програма.

Съгласно Протокол №2 от 19.05.2021 г. на Съвета по хабилитация на УНСС, становището на Съвета е положително, основаващо се на положителното становище на Комисията по изпълнение на показателите относно кандидатурата на доц. д-р М. Янева по конкурса, „която съответства на количествените и качествени изисквания, приети от АС“. Няма посочено фактическо неизпълнение на някои изисквания.

По повод на изпълнението на качествените показатели от кандидата по конкурса може да се каже, че научните публикации на доц. Янева показват професионална компетентност и съдържат авторски постижения. Доц. Янева е утвърден лектор с университетски и национален принос, разработил и приложил в обучението нови лекционни курсове, методи, преподавател по туризъм е в няколко водещи университета в България.

Кандидатът в конкурса има постижения и като създател на нови научни направления в областта на туризма, като управленско консултиране в туризма, въведена за първи път в България; създател на последователи в областта, като петима защитили докторанти под нейно научно ръководство, трима от които назначени на академични длъжности в УНСС и в НБУ; членства в редколегии на списания на сборници с научни доклади.

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност

Доц. д-р Мариана Янева провежда лекции и упражнения пред студенти от ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ в УНСС. Учебните дисциплини, по които разработва учебни курсове, както и издава учебници и монографии с цел обезпечаване на учебния процес са: „Основи на туризма“, „Туристически дестинации“, „Екскурзоводско обслужване“, „Пъблик рилейшънс в туризма“, „Туроператорска и агентска дейност“, „Управленско консултиране в туризма“, „Туристически борси“, „Маркетинг в туризма“, „Международен туризъм“, „Пъблик рилейшънс в международния туризъм“,

„Управленско консултиране на туроператорския бизнес”, „Планиране и управление на туристически дестинации”, „Управленско консултиране в международния туризъм”, „Управление на човешките ресурси в туризма”, „Управление на проекти в туризма”, „Транспортно обслужване в туризма”, „Дигитализация и информационни системи в международния туризъм”, „Предприемачество в туризма”.

Работата ѝ като преподавател в УНСС, както и в други университети в областта на обучението в туризма дава основание да се счита, че доц. д-р Янева притежава достатъчен преподавателски опит и е подготвена за заемане на академичната длъжност „професор“ по обявения конкурс.

5. Кратка характеристика на представените научни трудове

Получените научни и научно-приложни резултати са в областта на изведени четири направления. Първото направление на научно-изследователската ѝ дейност е Управленското консултиране в туризма, при което тя изследва въпросите, свързани с измеренията на консултантския бизнес и приложението им в туризма. Второто, туроператорската и агентска и екскурзоводската дейност, надгражда съществуващото научно познание, както и публикува няколко практико-приложни статии в популярни туристически бизнес издания като bgtourism.bg чрез които популяризира научната дейност и в широкото публично пространство. Третото направление определя особеностите на туристическия пазар и туристическите дестинации, като по него тя има участия и в три научно-изследователски проекта, т.к. както споменава в различни нейни публикации – управлението на туристическите райони в България и тяхното популяризиране имат национално и регионално значение. В четвъртото направление тя анализира продуктова специализация в различни туристически райони, като акцентира върху възможността да се предлага четирисезонен туристически продукт въз основа на различните специализирани туристически продукти, с които да се излезе извън сезонния морски летен и планински зимен туризъм.

Трудовете на доц. Янева излизат извън тесните рамки на туристическия бизнес, засягайки аспекти на българската идентичност. Например гостоприемството, което е неразделна част от всяка една дестинация. Тези елементи в характера на българина са знак за неговото издигане над стандартизацията, рутината и отчуждеността. Гостоприемството и добросъседството са ценности на духа и на хуманизма на нашия народ, отличаващи ни все още от примерите и моделите на поведение, налагани от западната цивилизация. Те са отказ от индивидуализма и егоизма, често тълкувани от

европейските лидери (например Маргарет Тачър) за основа на човешкото поведение Неслучайно Константин Петканов казва, че „гостоприемството е украшение на българската къща.“ То прави силно впечатление и на френския политически деец Бланки в пътуването му през България: „Легенди се разказват за гостоприемството и човешките добродетели на мюсюлманите, но те могат да се сравнят с патриархалните обичаи, които господстват в българските села. Искреността и добротата, така редки при турците, са естествени черти на тези мирни стопани. А приветливостта им, без да е така показна както при гърците, е не по-малка. Европейският пътник се чувства непринудено още на прага на бедните им жилища, сякаш вдишва по-чист въздух. Той вече не се намира при чужди хора, а при християни, почти при братя. Среща разбиране и съчувствие, които го трогват с простотата си много повече от всички демонстрирани прояви на турската любезност, защото извират от дъното на душата. Тази топлина се долавя веднага в думите на бедните хора, когато приемат пътника – благородството озарява лицата им с повече блясък, отколкото цялата гордост на завоевателя.“ Гостоприемството е онази черта, която ни прави велики като носители на ценности и привлекателни в общуването със света. То съществува дори и в София, където хората днес нямат толкова потребност едни от друг, както това е в селата. Един дълбоко вътрешен морал в това отношение поддържа човешината – да посрещнеш гост, да го приемеш, да му покажеш уважение, това е така присъщо за нашия народ.

Корените на българското гостоприемство и добросъседство можем да търсим в две посоки. Първо, в облика на славянския духовен свят и второ – в чувството за колективност (комуналност), които са вътрешно присъщи на българската характерология от основаването на нашата държава.

6. Синтезирана оценка на основните научни и научно-приложни приноси на кандидата

Приемам изведените приноси от доц. Янева, като те спадат към категориите на „управленско консултиране в туризма“, на „туроператорска и турагентска дейност“, на „туристически дестинации“ и на „продуктовата специализация по туристическите райони“.

7. Основни критични бележки и препоръки

Критични бележки към научните трудове и академичната активност на доц. д-р Мариана Янева нямам, но мога да препоръчам в близко бъдеще да защити голям докторат.

8. Заключение

Кандидат за академичната длъжност „професор” в УНСС доц. д-р Мариана Кирилова Янева отговаря на приетите научни и наукометрични изисквания на ЗРАСРБ (чл.26) и Допълнителните изисквания за УНСС съгласно ЗРАСРБ (чл.26, ал.5). Научните резултати на кандидата и заключенията от собствени изследвания, представляващи научно-приложни приноси, обогатяват както преподавателската й дейност, така и научното познание в областта на икономиката и туризма. **Въз основа на посоченото в предходните точки, считам че доц. д-р Мариана Янева отговаря на професионалните и научни стандарти за заемане на академичната длъжност „професор“ и ще гласувам положително за това.**

18. 12. 2021 г.
София

Подпис: проф. д. н. Ивайло Христов

REVIEW

By: Prof. Dr. Sc. Ivaylo Hristov, UNWE, Department of Media and Public Communications, scientific speciality *Organization and management beyond the sphere of material production*.

Regarding: competition for **professor** in professional field 3.8 Economics, scientific speciality Economics and management (Managerial consulting in tourism), based on competition announced in State Gazette, № 71 as of 27 August 2021 and by virtue of Order № 261 of 8 February 2021 issued by UNWE's rector.

1. Information about the competition

I am member of the scientific jury for the competition by virtue of Order 3058 of 26 October 2021 issued by UNWE's rector for a competition to meet the needs of the Department of Economics of Tourism, Faculty of Economics of Infrastructure at UNWE, by virtue of decision №4 of 7 July 2021 made by the Academic Council.

2. Brief information about the applicants to the competition

Only one candidate has applied for the called competition – Assoc. Prof. Dr. Mariana Kirilova Yaneva from UNWE.

From Assoc. Prof. Dr. Yaneva's professional biography some competitive advantages can be highlighted that she has as a specialist and a researcher in the field of the tourism business, namely her expertise as an expert in the National Assembly, at the commission on economic policy in tourism (in 2015), as member of the inter-departmental council for cadres in tourism (IDCCT) at the Tourism Ministry, and as member of the Commission for the acquisition of a national certificate for tourist guide at the Tourism Ministry, as well as her participation in Consultative Council at the Tourism Minister set up in October 2020.

3. Fulfillment of the requirements for taking the academic position

3.1. Fulfillment of the qualitative requirements

Among the submitted publications most relevant are her monographs: *Managerial consulting in popularizing package products of tour operators (2020)* – the habilitation book; *Applied Aspects of Managerial Consulting in the Tour Operator Business (2016)*; *Harmonizing the Products of Tour Agencies in Bulgaria with Best European Practices (2011)* - written by a collective of researchers.

She has also submitted participation with separate chapters written in eight other monographs.

Among the other publications according to the files she has presented, Assoc. Prof. Yaneva has two studies written in English and 26 articles published in primary and secondary research databases, and also in such with editorial collective. Her publication in the *Journal of Balkan Ecology* (2019, Web of Science) is *Establishing Business Identification of Regions for Sustainability in Tourism*, while the other is in *Economic Studies* (2020, Scopus) and is titled *Developing a Methodology for Tourism Region Management*.

She has participated in various forums held both in Bulgaria and abroad. In this respect the applicant in the competition has 21 participations, of which 15 are in Bulgaria and 6 abroad.

In regard of participation in research projects, she has been leader of 4 university projects, and has participated as expert in one national and 3 international projects.

What exceptionally impresses is the fact that she has offered scientific guidance to a total of 13 doctoral students, five have successfully defended their doctoral dissertations.

Assoc. Prof. Dr. Mariana Yaneva meets the requirements for taking the academic position of professor in compliance the Law for the development of the academic staff in the Republic of Bulgaria (LDASRB, article 29). With regard to the fulfillment of the minimal national requirements pursuant to article 2b, para 2 and 3 from LDASRB, the applicant has gathered 1,579 points, which significantly exceeds the required ones. With regard to the fulfillment of the additional quantitative requirements for taking the academic position of professor at UNWE, the candidate has 1,445 точки, given that the required ones are 420.

3.2. Fulfillment of the quantitative requirements

Assoc. Prof. Yaneva has been reviewer of a number of doctoral dissertations, and has 28 participations in scientific juries set up at various universities in this country: 16 – at UNWE; 1 – at New Bulgarian University (NBU); 6 – at Southwestern University; 2 – at Sofia University; 2 – at the Economic Academy in Svisthov; 1 - International Business Higher School, of which 12 reviews and 16 evaluative outlooks.

She has been guest lecturer and guest researcher at Université Littoral Côte d'Opale (ULCO), in Dunkirk, France, under a joint master's degree program.

According to protocol № 2 as of 19 May 2021 issued by the Habilitation Council, the Council has come up with a positive review, based on the positive evaluative outlook given by the Commission on the fulfillment of the indicators regarding Assoc. Prof. Yaneva's candidacy

for the competition, “which meets the qualitative and quantitative requirements, adopted by the Academic Council“. No factual failure to fulfil some requirements has been identified.

In terms of the fulfillment of the qualitative requirements by the applicant to the competition, it should be noted that Assoc. Prof. Yaneva’s scientific publications expose her professional competence and contain achievements. Assoc. Prof. Yaneva is a well established lecturer who has contribution to UNWE and at the national level, and has elaborated and applied in academic training new courses of lectures and methods, being lecturer in tourism in several leading universities in Bulgaria.

The applicant to the competition has made an achievement by setting up new scientific fields in the sphere of tourism, such as managerial consulting in tourism, introduced for the first time in Bulgaria; she has created followers in this field, and five doctoral students have defended their dissertations successfully under her guidance, three of which have been appointed at academic positions in UNWE and NBU. Furthermore she is member of editorial boards of research journals and for conference proceedings and collected papers.

4. Evaluation of academic training and instruction

Assoc. Prof. Dr. Mariana Yaneva has delivered lectures and seminars to students at the bachelor’s and master’s degrees at UNWE. The academic disciplines for which she has developed courses and has also published textbooks and monographs in order to provide for the training process are as follows: *The Basics of Tourism, Tourist Destinations, Tour Guide Servicing, Public Relations in Tourism, The Business of the Tour Operator and Agency, Managerial Consulting in Tourism, Tourist Services Exchanges, Marketing in Tourism, International Tourism, Public Relations in International Tourism, Managerial Consulting in the Tour Operator Business, Planning and Management of Tourist Destinations, Managerial Consulting in International Tourism, Human Resources Management in Tourism, Project Management in Tourism, Transportation Services in Tourism, Digitization and Information Systems in International Tourism, Entrepreneurship in Tourism.*

Her work as a lecturer at UNWE, as well as in other universities in academic instruction for tourism gives sufficient grounds to assume that Assoc. Prof. Dr. Yaneva has sufficient training experience and is well prepared to take the academic position of professor in the called competition.

5. Brief overview of the main pieces of research.

The scholarly and applied results achieved in the field fall into four major fields. The **first** field pertains to her research and the managerial consulting in tourism, in which she

examines the problems related to the dimensions of the consulting business and its implementation in tourism. The **second** field covers the businesses of the tour operator and agency and the tourist guide, and builds on the available scientific knowledge. She has also published several practice-related articles in popular journals in the tourist business such as *bgtourism.bg* through which she promotes research in the broader public space. The **third** field pertains to identifying the characteristics of the tourist destinations, and she participated in three research projects in the field, as she has mentioned in various publications – the management of tourist regions in Bulgaria and their promotion has national and regional relevance. In the **fourth** field she has analysed the product specialization in various tourist regions, highlighting the opportunity that a four-season tourist product should be offered, taking into account the variety of specialized tourist products based on which services may be offered beyond the seasonal seaside tourism during summer and the mountain tourism during winter.

Assoc. Prof. Dr. Yaneva's pieces of research go beyond the narrow limits of the tourist business and touch upon aspects of the Bulgarian identity. Hospitality, for instance, which is an integral part of each destination. These aspects of the Bulgarian national character are a sign of his ability to rise above standardization, the routine and alienation. Hospitality and good neighbourly relations are values typical of the spirit and humanism of our people that have made it distinct from the examples and the behavioural patterns imposed by the Western civilization. They comprise the refutation of individualism and egoism that have frequently been interpreted by European leaders (such as Margaret Thatcher) as the basis of human behaviour. It is no coincidence that Konstanin Petkanov argues that "hospitality is the decoration of the Bulgarian house". This is what strongly impressed the French political activist Blanqui during his tour of Bulgaria: "Legends have been narrated about Muslims' hospitality and human virtues, yet they do not compare with the patriarchal rituals that reign in the Bulgarian villages. Sincerity and humane attitude that are so rare among the Turks are the natural features of these peaceful hosts. Their friendliness and joviality, even though they are not as demonstrated as they are with the Greek, is in place to a no lesser degree. The European traveller feels at ease at the very threshold of their poor houses, as if inhaling fresher air. He no longer has the feeling he is among aliens but rather among Christians and almost brothers. He encounters human understanding and compassion, and is deeply moved by their simplicity far more than by any demonstrated acts of Turkish kindness, given that these feelings come deep from the soul and heart. Such warmth is immediately grasped in the words uttered by the poor people that accept the traveller – their nobleness brightens up

their faces with more glitter than the whole sense of pride typical of the conqueror”. Hospitality is the feature that boosts our price as bearers of values, making us attractive in communicating with the world. Hospitality is present even in Sofia, where the people today need each other as much as those living in the countryside. A deeply embedded morale is what maintains human kindness – to welcome the guest, to accept him and show respect for him, which is so typical of our people.

The roots of the Bulgarian hospitality and good neighbourliness can be sought in two directions. First, in the characteristics of the Slavic spiritual world, and second – in the sense of collectivity (communality), that have been inherent in the Bulgarian national character ever since our state was founded.

6. Brief evaluation of the candidate’s major scholarly and applied contributions.

I accept all contributions that have been identified by Assoc. Prof. Dr. Mariana Yaneva, and they fall under the categories of managerial consulting in tourism, the business of the tour operator and tour agency, tourist destinations and product specialization by tourist regions.

7. Basic critical notes and recommendations

I have no critical notes on the scientific output and academic activity of Assoc. Prof. Dr. Mariana Yaneva, yet I recommend that in the near future she should defend the next-level doctoral thesis.

9. Conclusion

The applicant for the academic position of professor at UNWE Assoc. Prof. Dr. Mariana Kirilova Yaneva meets all qualitative and quantitative requirements laid down in LDASRB (article 26) and in the additional quantitative requirements for taking the academic position of professor at UNWE pursuant to LDASRB (article 2b, para 5). The candidate’s scientific results and the conclusions and findings from her own research that comprise her scholarly and applied contributions enrich both her academic training and instruction, on the one hand, and on the other the knowledge in the field of the economics of tourism. **Based on what has been said in the preceding items, it is my conviction that Assoc. Prof. Dr. Mariana Yaneva meets the professional and scientific standards for taking the academic position of professor and I will give my positive vote to this effect.**

18 December 2021

Sofia

Signatures: prof. Dr. Sc. Ivaylo Hristov